

Annales

Instituti

Archaeologici

X - 2014

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office adress

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehničke urednice/Technical editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Hrvoje Kalafatić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Sanjin Mihelić

Lektura/Language editor

Ivana Majer (hrvatski jezik/Croatian)
Sanjin Mihelić (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj
Ivana Ožanić Roguljić
Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institut of archaeology, Zagreb 2014.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Mirela Hutinec
- Sotin – rezultati istraživanja 2013. godine
- 14** **Tomislav Hršak**
 Tino Leleković
 Marko Dizdar
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2013. godine
- 21** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Marko Dizdar
- Terenski pregled i arheološki nadzor na rekonstrukciji državne ceste D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac
- 25** **Marko Dizdar**
- Terenski pregled i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – južna obilaznica Osijeka
- 29** **Ivana Ožanić Roguljić**
- Probno arheološko istraživanje lokaliteta Beli Manastir – Popova zemlja (AN 2)
- 34** **Tatjana Tkalčec**
- Probna arheološka istraživanja lokaliteta AN3 Beli Manastir – Sudaraž, sjever na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj 2013. godine
- 42** **Hrvoje Kalafatić**
- Probna arheološka istraživanja lokaliteta AN 4 Novi Bolman – Grablje kod Jagodnjaka u Baranji
- 45** **Marija Buzov**
- Probna istraživanja na trasi buduće autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj, dionica Beli Manastir – Osijek, arheološko nalazište AN 8 Beli Manastir – Atar, Napuštene njive
- 50** **Siniša Krznar**
- Probno arheološko istraživanje lokaliteta Novi Čeminac – Remanec poljana – Krčevine, na trasi spojne ceste istočno od čvora Čeminac – južni krak (AN 9)
- 55** **Tajana Sekelj Ivančan**
- Probni rovovi na arheološkom nalazištu Jagodnjak – Ciglana i Čemin – Ciganska pošta
- 63** **Zorko Marković**
 Katarina Botić
- Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2013. godine
- 69** **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2013.

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Mirela Hutinec
- Sotin – the results of research in 2013*
- 14** **Tomislav Hršak**
 Tino Leleković
 Marko Dizdar
- The results of the investigations at Batina-Sredno in 2013*
- 21** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Marko Dizdar
- Field survey and archaeological supervision of the reconstruction of State Road D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac*
- 25** **Marko Dizdar**
- Field survey and supervision of the construction of a section of D-2 State Road – the southern bypass of Osijek*
- 29** **Ivana Ožanić Roguljić**
- Trial archaeological excavations at the Beli Manastir – Popova zemlja site (AS 2)*
- 34** **Tatjana Tkalčec**
- Trial archaeological investigations at AS3 Beli Manastir-Sudaraž, north, on the route of the A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj motorway in 2013*
- 42** **Hrvoje Kalafatić**
- Trial archaeological investigations at the AS4 Novi Bolman-grablje site near Jagodnjak in Baranja*
- 45** **Marija Buzov**
- Trial investigations on the route of the future motorway A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj, the Beli Manastir – Osijek section, the archaeological site AS 8 Beli Manastir – Atar, Napuštene njive*
- 50** **Siniša Krznar**
- Trial archaeological investigation at Novi Čeminac-Remanec poljana-Krčevine, on the route of a connecting road east of south extension Čeminac (AS 9)*
- 55** **Tajana Sekelj Ivančan**
- Trial trenches at the archaeological sites Jagodnjak – Ciglana and Čemin – Ciganska pošta*
- 63** **Zorko Marković**
 Katarina Botić
- Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2013*
- 69** **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research in 2013*

- 73** **Tatjana Tkalčec**
Posljednja sezona sustavnih zaštitnih arheoloških istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2013. godine
The last season of systematic rescue archaeological investigations at Crkvari – St. Lawrence church in 2013
- 82** **Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2013. godini
The results of the 2013 excavation at the La Tène culture cemetery in Zvonimirovo – Veliko polje
- 85** **Tatjana Tkalčec**
Iva Kostešić
Izrada digitalnog modela reljefa arheološkog nalazišta na primjeru Gradine kod Špišić Bukovice
The creation of a digital relief model of an archaeological site on the example of Gradina near Špišić Bukovica
- 95** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina Glavičice – rezultati istraživanja 2013. godine
Dolina Glavičice – the results of the 2013 investigations
- 99** **Tajana Sekelj Ivančan**
Četvrta sezona arheoloških istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg/Sušine
The fourth season of archaeological investigations at Virje – Volarski breg/Sušine
- 104** **Siniša Krznar**
Arheološko istraživanje nalazišta Torčec – Cirkvišće 2013. godine
Archaeological investigation at Torčec-Cirkvišće in 2013
- 110** **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Arheološka i geofizička istraživanja na lokalitetu Kalnik – Igrišće 2013. godine
Archaeological and geophysical investigations at the Kalnik-Igrišće site in 2013
- 116** **Tatjana Tkalčec**
Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Krapina – Vukšićev breg u 2013. godini
Rescue archaeological investigations at Krapina – Vukšićev breg in 2013
- 128** **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Tina Neuhauser
Hvar, otok Sveti Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2013.
Hvar, St. Clement island, Soline Bay, archaeological investigations in 2013
- 134** **Tatjana Tkalčec**
Nastavak konzervatorskih radova na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom u 2013. godini
The continuation of conservation work at Vrbovec castle in Klenovec Humski in 2013
- 140** **Asja Tonc**
Ivan Radman-Livaja
Rezultati probnih iskopavanja na gradini Svete Trojice 2013. godine
The results of trial excavations at the Holy Trinity (sv. Trojica) hillfort in 2013
- 144** **Goranka Lipovac Vrklijan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Sustavna istraživanja lokaliteta Crikvenica – Ad turre: terenski rad i obrada nalaza u 2013. godini
Systematic investigations at Crikvenica – Ad turre: fieldwork and find processing in 2013

148 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Nera Šegvić
Iva Kostešić

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek (Tar) u 2013. godini

148 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Nera Šegvić
Iva Kostešić

Archaeological investigations and conservation work at the Stancija Blek site near Tar in 2013

154 **Katarina Botić**

Prikupljanje uzoraka drveta – peta sezona 2013. godine

154 **Katarina Botić**

Wood sampling – fifth season 2013

Terenski pregledi

159 **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Marko Dizdar

Terenski pregled područja između Sotina i Opatovca

159 **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Marko Dizdar

Field survey in the area between Sotin and Opatovac

164 **Zorko Marković**
Jasna Jurković
Danimirka Podunavac

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena katastarske općine Donja Motičina 2012. godine

164 **Zorko Marković**
Jasna Jurković
Danimirka Podunavac

Results of the archaeological field survey of sites in Cadastral Municipality Donja Motičina in 2012

169 **Marko Dizdar**

Terenski pregled dionice državne ceste D-2 – sjeverna obilaznica Virovitice

169 **Marko Dizdar**

Field survey of a section of D-2 state road – the northern bypass of Virovitica

174 **Hrvoje Kalafatić**

Arheološki terenski pregled područja izgradnje pruge Križevci – Koprivnica – Botovo

174 **Hrvoje Kalafatić**

Archaeological field survey on the route of construction of the Križevci-Koprivnica-Botovo railway

182 **Daria Ložnjak Dizdar**
Tatjana Tkalčec

Terenski pregled predjela lijeve obale srednjeg toka rijeke Glogovnice (Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec)

182 **Daria Ložnjak Dizdar**
Tatjana Tkalčec

Field survey of the left bank of the middle course of the Glogovnica river (Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec)

192 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Arheološki terenski pregled područja izgradnje Nove luke Sisak

192 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Archaeological field survey in the area of construction of the New Port in Sisak

197 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Terenski pregled na području novoga trajektnog pristaništa Stinica

197 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Field survey in the area of the new ferry port at Stinica

202 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Iva Kostešić
Nera Šegvić

Projekt Arheološka topografija otoka Raba: rezultati terenskog pregleda poluotoka Lopara u 2013. godini

202 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Iva Kostešić
Nera Šegvić

The “Archaeological Topography of the Island of Rab” Project: the results of the 2013 field survey of the Lopar Peninsula

Eksperimentalna arheologija

209 Andreja Kudelić

Testiranje horizontalne keramičarske peći i pečenje posuda u redukcijskoj atmosferi

209 Andreja Kudelić

The testing of a horizontal pottery kiln and firing pots in a reductive atmosphere

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

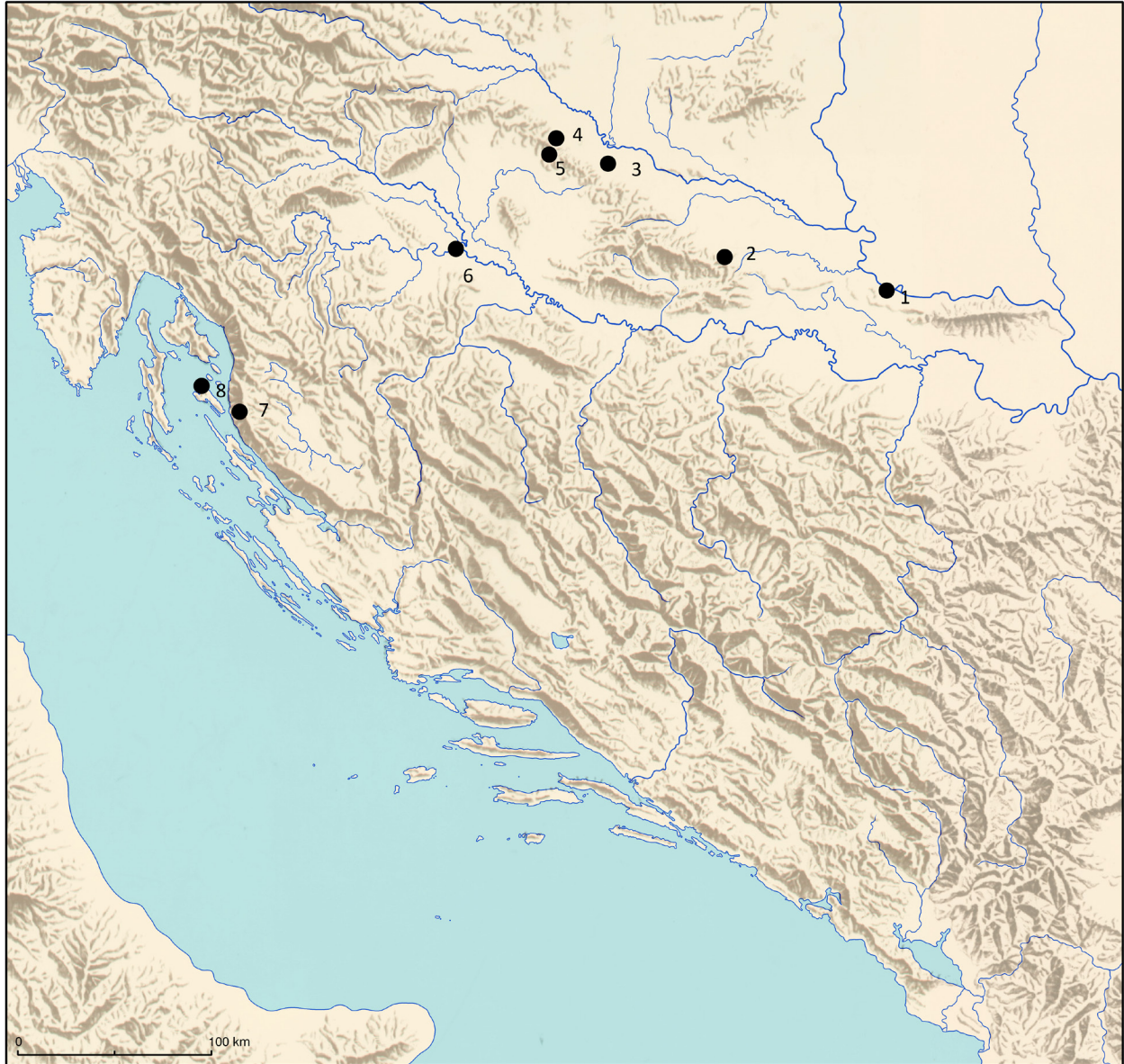
217-228

Additional scientific activity of the Institute

217-228

Terenski pregledi

Field Surveys

1. Sotin
2. Donja Motičina
3. sjeverna obilaznica Virovitice
4. Križevci – Koprivnica - Botovo
5. Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec
6. Sisak
7. Stinica
8. Lopar

Terenski pregled dionice državne ceste D-2 – sjeverna obilaznica Virovitice

Field survey of a section of D-2 state road – the northern bypass of Virovitica

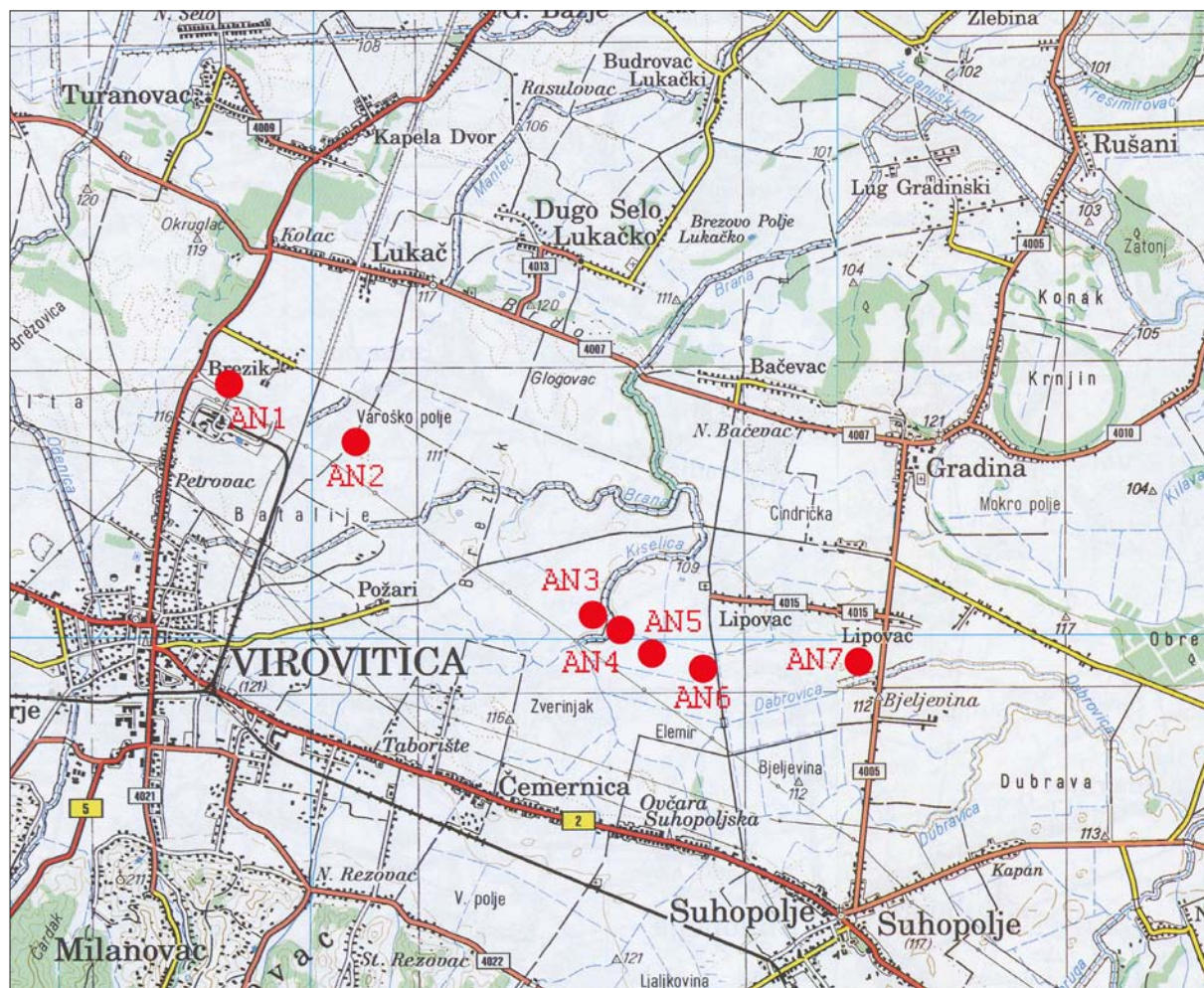
Marko Dizdar

Primljeno/Received: 03.03.2014.
Prihvaćeno/Accepted: 05.03.2014.

U terenskom pregledu dijela trase Podravske brze ceste, odnosno sjeverne obilaznice grada Virovitice, zabilježena su dosad nepoznata arheološka nalazišta koja su smještena na blago povišenim položajima uz manje vodotoke. Na osnovi površinski prikupljenih keramičkih nalaza, definirane su površine za zaštitna arheološka istraživanja koja će omogućiti prikupljanje novih spoznaja o naseljenosti prostora virovitičke Podravine.

Ključne riječi: terenski pregled, Virovitica, srednja Podravina, naselja, prapovijest, srednji vijek

Key words: field survey, Virovitica, central Podravina, settlements, prehistory, Middle Ages

Sl. 1 Arheološka nalazišta na trasi državne ceste D-2 – sjeverna obilaznica Virovitice

Fig. 1 Archaeological sites on the route of the state road D-2 – northern bypass of Virovitica

Sl. 2 AN 1 Virovitica – Muškara (snimio: M. Dizdar)

Fig. 2 AS 1 Virovitica – Muškara (photo: M. Dizdar)

Zbog izgradnje dijela Podravske brze ceste, dionica Virovitica – Suhopolje (Virovitičko-podravska županija), proveden je terenski pregled trase na kojoj su zabilježena dosad nepoznata arheološka nalazišta. Trasa obilaznice, dužine 9,6 km, prolazi sjeverno od Virovitice i Suhopolja kroz nizinsko područje s brojnim manjim vodotocima uz koje su, na blago povišenim položajima, smještene sva otkrivena nalazišta (sl. 1).¹

U terenskom pregledu trase virovitičke obilaznice u jesen 2011. i proljeće 2012. godine zabilježeno je sedam arheoloških nalazišta. Na osnovi prikupljenih površinskih keramičkih nalaza definirane su površine predviđene za zaštitna arheološka istraživanja koja će omogućiti prikupljanje novih spoznaja o naseljivosti virovitičkog područja, tim prije što na područjima kojima prolazi buduća obilaznica dosad nije bilo poznatih arheoloških nalazišta (Minichreiter 1986; 2006; Salajić 2001). Na intenzivno naseljavanje tijekom prošlosti utjecao je smještaj na važnom komunikacijskom pravcu koji je vodio nizinom rijeke Drave i s kojim se ostvarivala povezanost jugoistočnoalpskog prostora s Podunavljem. Iskopavanja većih površina otkrivenih nalazišta omogućit će prikupljanje novih podataka o infrastrukturi prapovijesnih i srednjovjekovnih naselja na virovitičkom području.

Najzapadnije otkriveno nalazište AN 1 Virovitica – Muškara smješteno je na blagom uzvišenju koje se postupno spušta prema zapadu u čijem podnožju protječe potok Jelav (sl. 2). Na nalazištu su prikupljeni brojni prapovijesni i srednjovjekovni keramički ulomci koji upućuju na postojanje naselja, pri čemu trasa obilaznice obuhvaća središnji i istočni dio nalazišta. Nekoliko stotina metara prema jugozapadu smješteno je nalazište Virovitica – Đota na kojem su u zaštitnim istraživanjima 2005. godine također zabilježeni ostaci prapovijesnog i srednjovjekovnog naselja (Ložnjak Dizdar 2006).

Sjeverno od grada Virovitice, na padinama blagog uzvi-

šenja položenog uz potok Manteč, otkriveni su ulomci prapovijesne i srednjovjekovne keramike te opeka, koji upozoravaju na postojanje nalazišta AN 2 Virovitica – Kresonci (sl. 3–4).

Najveći broj nalazišta zabilježen je uz potok Kiselicu koji protječe sjeveroistočno od Virovitice (sl. 1). Nalazište AN 3 Virovitica – Brezik otkriveno je na istaknutom izduženom uzvišenju smještenom u meandru potoka Kiselice (sl. 5). Na vrhu uzvisine i njezinoj istočnoj padini prikupljeni su površinski nalazi koji upućuju na naseljavanje tijekom prapovijesti, vjerojatno u neolitik. S obzirom na malobrojne keramičke ulomke, postoji mogućnost kako se nalazište vjerojatno nalazi dublje ispod oračeg sloja humusa, zbog čega i nema mnogo površinskih nalaza. S istočne strane potoka Kiselice otkriveno je nalazište AN 4 Suhopolje – Napast 1 koje je također smješteno na većem ovalnom uzvišenju (sl. 6). Na njegovim zapadnim padinama prikupljeni su malobrojni površinski nalazi koji također upućuju na postojanje prapovijesnog naselja. Nekoliko stotina metara dalje zabilježeno je nalazište AN 5 Suhopolje – Napast 2. Riječ je o ovalnom uzvišenju koje se danas tek neznatno uzdiže iznad okolnog prostora (sl. 7) na čijoj su površini zabilježeni samo sporadični nalazi keramike i kućnog lijepa koji upućuju na naseljavanje tijekom prapovijesti.

Nalazište AN 6 Suhopolje – Elemir otkriveno je na izduženom uzvišenju na kojem su prikupljeni malobrojni prapovijesni keramički ulomci. S obzirom na to da trasa obilaznice prolazi sjevernim rubom nalazišta, postoji mogućnost otkrivanja pojedinačnih objekata. Sa sjeverne strane potoka Dabrovice, na površini blagog uzvišenja, prikupljeni su keramički ulomci koji upućuju na postojanje prapovijesnog i srednjovjekovnog nalazišta AN 7 Suhopolje – Dabrovice. Nedaleko od nalazišta, s južne strane potoka Dabrovice, u terenskom pregledu 2002. godine otkriveni su keramički ulomci kulture polja sa žarama te latenske kulture koji upozoravaju na postojanje nizinskoga prapovijesnog naselja (Tkalčec et al. 2002: 58–60, karta). Uz potoke Dabrovicu i Dubravicu u terenskim pregledima 2001. i 2002. godine otkriveni su tragovi brojnih prapovijesnih i srednjovjekovnih naselja koji upućuju na intenzivno naseljavanje područja

1 Terenski pregled financiran je sredstvima Hrvatskih cesta d.o.o. Koordinator od strane investitora bio je g. Franjo Šokac kojem zahvaljujemo na suradnji.

Sl. 3 AN 2 Virovitica – Kresonci (snimio: M. Dizdar)

Fig. 3 AS 2 Virovitica – Kresonci (photo: M. Dizdar)

sjeverno od Suhopolja (Tkalčec et al. 2001; 2002).

Buduća zaštitna istraživanja otkrivenih nalazišta omogućit će prikupljanje novih spoznaja o naseljenosti prostora virovitičke Podravine koja se nalazi na važnom komunikacijskom pravcu

koji je vodio nizinom rijeke Drave. Iskopavanja većih površina naselja iz prapovijesti i srednjeg vijeka ponudit će važne spoznaje o njihovoj infrastrukturi, dok će materijalna ostavština uputiti na vremenski slijed naseljavanja.

Sl. 4 AN 2 Virovitica – Kresonci (snimio: M. Dizdar)

Fig. 4 AS 2 Virovitica – Kresonci (photo: M. Dizdar)

Sl. 5 AN 3 Virovitica – Brezik (snimio: M. Dizdar)

Fig. 5 AS 3 Virovitica – Brezik (photo: M. Dizdar)

Sl. 6 AN 4 Suhopolje – Napast 1 (snimio: M. Dizdar)

Fig. 6 AS 4 Suhopolje – Napast 1 (photo: M. Dizdar)

Sl. 7 AN 5 Suhopolje – Napast 2 (snimio: M. Dizdar)

Fig. 7 AS 5 Suhopolje – Napast 2 (photo: M. Dizdar)

Literatura

- Ložnjak Dizdar, D. 2006, Rezultati zaštitnog arheološkog istraživanja prapovijesnog i ranosrednjovjekovnog naselja Virovitica-Đota 2005., *Annales Instituti Archaeologici*, II, 48–51.
- Minichreiter, K. 1986, Pregled arheoloških nalaza na području općine Virovitica, in: *Virovitički zbornik, 1234–1984: zbornik radova sa Znanstvenog skupa »Virovitica u prošlosti i sadašnjosti«, održanog u Virovitici od 2. do 3. listopada 1984. godine u povodu obilježavanja 750. godišnjice spomena i 40. godišnjice oslobođenja Virovitice*, Mohorovičić A. (ed.), Virovitica, 81–106.
- Minichreiter, K. 2006, Arheološki lokaliteti na trasama brzih cesta Okučani – Stara Gradiška i Virovitica – Slatina, *Annales Instituti Archaeologici*, II, 95–101.
- Salajić, S. 2001, *Arheologija virovitičkog kraja*, katalog izložbe, Virovitica.
- Tkalčec, T., Ložnjak, D., Dizdar, M. 2001, Terenski pregled općine Suhopolje u Virovitičko-podravskoj županiji, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XXXIII/3, 90–94.
- Tkalčec, T., Ložnjak, D., Dizdar, M. 2002, Terenski pregled općine Suhopolje u Virovitičko-podravskoj županiji 2002., *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XXXIV/2, 57–62.

Summary

The field survey carried out on a part of the route of the Podravina expressway, the Virovitica – Suhopolje section, led to the discovery of seven previously unknown archaeological sites. The 9.6 km long route bypasses Virovitica and Suhopolje to the north (Fig. 1) through a lowland territory with a number of small watercourses, next to which, on slightly elevated positions, lie all of these newly-discovered sites. The collected surface ceramic finds were used as the basis for a demarcation of zones for future rescue archaeological excavations that will lead to new insights into the habitation history of the Virovitica area. The intensive habitation was favoured by the fact that the area is positioned on an important communication route leading through the basin of the Drava river, which connected the south-eastern Alpine area with the Danube basin. The future broad-area rescue excavations will enable important knowledge about settlement infrastructure, especially those from prehistory and the Middle Ages.

